

doubleren voorkomen

29/05/2010 | Marcel Schmeier M SEN | www.onderwijsgek.nl

Effectieve scholen zorgen ervoor dat ze potentiële leer- en gedragsproblemen vroegtijdig signaleren. Zij richten zich vervolgens op het voorkomen van deze problemen en niet op het remediëren ervan. Effectieve leerkrachten zijn zich bewust van hun eigen handelen en doen wat werkt. Ze zien hun inspanningen terug in de prestaties van de kinderen. Goed onderwijs plakt geen labels op kinderen, maar op zichzelf.

Alle kinderen kunnen leren lezen, rekenen en spellen. Deze vaardigheden zijn redelijk intelligentieonafhankelijk. Sommige kinderen hebben misschien meer of juist minder tijd nodig om zich dit eigen te maken, maar iedereen kan het leren.

Toch doubleren er jaarlijks veel kinderen in Nederland. De oorzaak wordt dan vaak gezocht bij het kind. Er moet wel iets mis zijn: dyslexie, dyscalculie, adhd, pdd-nos. Heerlijk om labeltjes te kunnen plakken en het probleem bij het kind te kunnen leggen. Maar er wordt onvoldoende gekeken naar de school en vooral de leerkracht.

Ja, we werken hard en doen alles wat binnen onze mogelijkheden ligt voor de kinderen. Niets dan lof voor de helden die voor onze klassen staan. Maar doen we eigenlijk wel de juiste dingen?

Een algemeen aanvaard principe is dat het kind centraal wordt gesteld binnen het onderwijs. Dit wordt vaak uitgelegd als het hanteren van individuele leerprogramma's voor de kinderen. Maar dergelijke programma's gaan ten koste van het samen leren en leiden vaak tot versnipperde aandacht van de leerkracht. Ook worden op deze manier lagere doelen gesteld aan grote groepen kinderen. Dit leidt dan weer tot nog meer leer- en gedragsproblemen en daarmee tot nog meer handelingsplannen.

Ook wordt het principe om het kind centraal te stellen vaak uitgelegd als het volgen van de ontwikkeling van het kind, wachten totdat het kind 'eraan toe is' of 'rijp genoeg is'. De opbrengsten van kindvolgend onderwijs zijn echter schrikbarend laag. Bovendien willen kinderen van nature nieuwe dingen leren. Laten we die dan ook aanbieden.

Wetenschappers zijn het erover eens dat de leerkracht het verschil maakt voor de leerlingen in zijn groep. Een goede leerkracht geeft veel instructie en doet de aan te leren vaardigheden expliciet voor om ze daarna in te oefenen met de kinderen. Door dit klassikaal aan te bieden, wordt de leertijd voor alle kinderen enorm vergroot. Kinderen kunnen ook van elkaar leren, krijgen goede voorbeelden te zien. Leren is ook een sociaal proces.

Het indelen in niveaugroepen leidt juist tot grotere verschillen tussen kinderen en dus tot individuele handelingsplannen, versnipperde leertijd, meer niveaugroepen en nog grotere verschillen. Doubleren ligt op de loer. In een klassikale instructie kan prima gedifferentieerd worden naar niveau. Ook de verwerking biedt deze mogelijkheid.

“Goed onderwijs plakt geen labels op kinderen, maar op zichzelf.”

Een goede leerkracht heeft kennis van de leerlijnen en weet dus wat kinderen op een bepaald moment in het schooljaar moeten kennen en kunnen. Dit wordt als minimumdoel gesteld voor alle kinderen in de klas. Kinderen die dit niet dreigen te halen, krijgen extra oefentijd en begeleide instructie. Ze gaan dus niet tijdens de les op de gang oefenen met een rt'er of een individueel programma volgen.

Naast de leerkracht zijn ook de kinderen en ouders op de hoogte van de leerdoelen: wat kan je straks wat je nu nog niet kunt? Als leerlijnen en doelen bekend zijn, dan kan de leerstof beter worden aangepast op de behoeften van de kinderen. Ook zijn kinderen gemotiveerder om te leren: ze zien waar ze vandaan komen en waar ze heen gaan.

Leerlijnen geven de leerkracht ook de mogelijkheid om de lesmethode los te laten en meer gebruik te maken van wetenschappelijk bewezen aanpakken en didactieken. De kwaliteit van de aanpak is te controleren door naar de leeropbrengsten te kijken. Hoeveel kinderen presteren excellent en hoeveel uitvallers zijn er?

In plaats van de methode is de leerkracht is weer de spil in het leerproces. Hij ervaart dat hij het verschil kan maken. De oorzaak van doubleren wordt in dat geval niet meer gezocht bij het kind, maar bij de leerkracht. Deze kan reflecteren op het eigen handelen en dit aanpassen. Bijvoorbeeld door naar effectieve collega's te kijken.

Er zijn namelijk leerkrachten bij wie zelden kinderen blijven zitten. Ik heb collega's gekend bij wie nog nooit een kind niet kon lezen aan het eind van het jaar. Wat deden zij zo goed? Daar kunnen we van leren.

Het aantal doublures is een graadmeter voor de onderwijskwaliteit van een school. Teveel zittenblijvers moet aanleiding zijn tot het plakken van labels op de kernelementen van je onderwijs: slechte instructie, geen kennis van leerlijnen, teveel differentiatie, niet meten van opbrengsten, remediëren in plaats van preventie. En dat moet dan behandeld worden . . .

**VERBETERDE
FORMULE**